

N:o 1.

Ank. till Riksd. kansli den 6 februari, kl. 6 e. m.

Betänkande, angående vissa delar af tullbevillningen.

(1:a A.)

Bevillningsutskottet får härmed afgifva yttrande i anledning af följande till utskottet hänvisade motioner, afseende ändringar i tullbevillningen, nemligen:

n:o 97 inom Andra Kammaren, af herr *J. Bengtsson* i Bjernalt, om åsättande af tull å potatis vid införsel under vissa tider af året;

n:o 25 inom Första Kammaren, af herr *P. M. Söderberg*, om tull å ägg; samt

n:o 62 inom Andra Kammaren, af herr *P. O. Lundell*, likaledes om tull å ägg.

I sin ofvan omförmälda motion föreslår herr *Bengtsson*, att Riksdagen måtte besluta att åsätta potatis en tull af en krona för 100 kilogram att utgå årligen under tiden från och med den 1 januari till och med den 15 april samt från och med den 15 september till och med den 31 december.

Potatis.

Till stöd för detta förslag anför motionären följande:

»En jemn fördelning af tullskyddet åt landets olika trakter och näringar är en nödvändig förutsättning för att skyddstullsystemet skall kunna bibehållas. På en trakt i landet odlas företrädesvis en, på en annan en annan produkt. Då den ena af dessa åtnjuter skydd, bör den andra också

få sådant. En landtmannaproduct af viktigaste slag, som dock ej åtnjuter dylikt, är potatis. Under senaste året har hit importerats nära 50,000 ton potatis till ett värde af millioner kronor, hvilken användts i brännerierna till stort förfång för den svenske potatisodlaren. Om man betänker, att här i landet potatis odlas mest i de fattigare skogsbygderna, finner man, huru orättvist det är mot dem, att de skola uthärda en så stark konkurrens utifrån, medan t. ex. den rika skånska slättens jordbruk är skyddadt medelst socker- och sädeställarne, och mellersta Sveriges sädesodlande provinser i dessa senare också ha ett skydd. En måttlig skyddstull på potatis vore därför väl på sin plats.

Frågan har också en annan sida. Tack vare den ohejdade potatisimporten, ha brännerierna kunnat tillverka bränvin i obegränsad mängd, hvilket tryckt ner priset och ökat konsumtionen. Blevde de åter genom en tullsats å potatis hänvisade till den inhemska potatistillgången, reducerades tillverkningen, hvilket skulle medföra högre pris och dermed minskad konsumtion. Ur nykterhetsvänlig synpunkt skulle denna tullreform alltså blifva mycket välgörande.»

Härjemte hänvisar motionären till en fråga ett antal svenska jordbrukare till Kongl. Maj:t ingifven skrift, hvori anhålles, att Kongl. Maj:t måtte i proposition till Riksdagen föreslå åsättande af en tullsats å potatis af en krona för 100 kg. att utgå årligen under tiden från och med den 15 september till och med den 15 april, samt erinrar att, derest tull åsattes under den sålunda föreslagna tiden, detta icke skulle drabba annan införsel än den, som egde rum för bränneriernas behof.

Införseln af potatis har under nedannämnda år utgjort:

år 1890	8,364 ton
» 1891	5,341 »
» 1892	3,395 »
» 1893	3,595 »
» 1894	1,762 »
» 1895	3,152 »
» 1896	3,421 »
» 1897	4,090 »
» 1898	32,205 »
» 1899	83,471 »
» 1900	54,513 »
» 1901	85,342 »

Vid 1888 års riksdag belades potatis, äfven krossad eller rifven, med en tullsats af 50 öre för 100 kilogram, hvilken tull emellertid borttogs på

grund af ett af 1892 års Riksdag fattadt beslut. Sedermera har frågan om tull å denna vara förekommit vid riksdagarne åren 1894, 1895, 1896, 1897 och 1901, men förslagen hafva icke tillvunnit sig Riksdagens bifall.

Af förestående, ur den officiella statistiken hemtade uppgifter om införseln af potatis framgår visserligen, att denna införsel särskildt under de sistförflutna tre åren varit rätt betydlig. Jemför man emellertid införseln af potatis med landets medelskörd af denna vara — hvilken för tioårsperioden 1891—1900 utgjort årligen 18,979,230 hektoliter, motsvarande, efter en antagen medelvigt af 66 kilogram för hektoliter, 1,252,629 ton — synes det finnas föga anledning att antaga, att införseln kunnat i någon nämnvärd mån inverka på priset af den inhemska varan, helst den utländska potatisens pris förhöjes med fraktkostnaden, hvilken i fråga om en så tung och skrymmande vara som potatis måste utöfva en afsevärd inverkan på priset. Skörden af potatis är under olika år af mycket vexlande mängd och godhet, och priset bestämmes helt naturligt i första hand deraf. Det synes därför utskottet icke tillrädligt att åsätta en tullafgift, som vid en felslagen skörd, då priset i allt fall stiger, skulle ytterligare fördyra ett födoämne, hvilket för den mindre bemedlade befolkningen i vårt land är af allra största vigt. Derjemte bör det ihågkommas, att, då skörden ett år felslår eller blifver mindre god, det ofta är nödvändigt att från utlandet införskrifva behöfligt utsäde.

Huruvida, på sätt motionären anført, tullfrihet å potatis inverkar till ökning af produktionen af bränvin samt till sänkande af priset å denna vara, synes utskottet tvifvelaktigt, så mycket mera, som en mängd olika faktorer härå inverka. För öfrigt skulle tull å potatis möjligen föranleda till ökad användning för bränvinsbränning af åtskilliga andra ämnen, hvadan säkerligen något resultat af en tull å potatis i det af motionären antydda syfte icke skulle ernås.

Vid föregående tillfällen, då frågan om tull å potatis förevarit, har det framhållits, att tullafgiften skulle utgöra skydd för produktionen af den s. k. tidiga potatisen mot införseln deraf, särskildt från Tyskland. I sådant syfte har man påyrkat högre tullsats å potatis under den del af året, sommarmånaderna, då sådan införsel förekommer, än under återstoden af året. 1897 års Riksdags bevillningsutskott, som tillstyrkte tull å potatis, framhöll särskildt denna omständighet såsom beaktansvärd, helst i så fall tullen skulle utgöra en rättvis beskattning på en dyrbar öfverflödsvara. Härtill har emellertid i nu föreliggande motion hänsyn så långt ifrån tagits, att tvärtom just under denna tid tullfrihet å potatis föreslagits; och anser utskottet, i likhet med nästlidet års bevillningsutskott, detta förhållande utgöra ett ytterligare skäl för afslag å motionen, hvartill vidare

kommer, att det synes utskottet mindre lämpligt att i vår tullagstiftning införa nyheten af tullar under allenast vissa delar af året.

På grund af det nu anförda hemställer utskottet,

1:o) att Riksdagen måtte, med afslag å herr Bengtssons motion, besluta, att gällande tullfrihet för potatis skall bibehållas.

Ägg.

I ofvanberörda af herrar *Söderberg* och *Lundell* väckta motioner föreslås, »att Riksdagen måtte besluta åsättande af en tull å 20 öre på hvarje kilogram ägg, som hit till riket införes, beräknad å äggens nettovigt, med tio procents afdrag för det emballage, hvori äggen kunna vara inpackade», hvarjemte herr *Söderberg* särskildt föreslår, att berörda tullsats måtte träda i kraft, så snart ske kan.

Till stöd för sitt förslag anför herr *Lundell* följande:

»Förlidet är ingaf jag till Riksdagen en motion angående åsättande af tull å ägg. Denna motion vann visserligen icke då Riksdagens bifall, men den ringa majoritet, hvarmed den afslogs, och de alltjemt ökade skäl för bifall till en dylik framställning, som förefinnas, föranleda mig att äfven i år framkomma med samma motion. Jag vill särskildt dervid framhålla, att importen af ägg äfven under sista året högst betydligt ökats eller från 63,770,000 stycken år 1900 till 73,171,000 stycken, motsvarande cirka 4,550,000 kilogram år 1901, sålunda en ökad import för året af 9 1/2 millioner stycken ägg. I Norge deremot, der man år 1897 åsatte ägg en införseltull å 20 öre kg, har importen efter hand nedgått från 1,252,500 kilogram år 1897 till 582,780 kg. år 1899 och blott 215,670 kg. år 1900, det sista år, för hvilket officiella uppgifter för Norge stått mig till buds. Hur i detta hänseende förhållandena utvecklats sig i vårt land, vill jag närmare angifva med efterföljande statistiska uppgifter:

år 1890	infördes till Sverige	97,350	tjog ägg och utfördes	802,450	tjog
1896	»	»	513,550	»	» 798,950 »
1898	»	»	1,367,550	»	» 360,750 »
1899	»	»	2,193,300	»	» 210,300 »
1900	»	»	3,188,500	»	» 149,000 »
1901	»	»	3,658,550	»	» (uppgift saknas).

I vårt grannland Danmark har äggproduktionen gått i en helt annan riktning och utvecklats sig till en för landet synnerligen vigtig inkomstkälla.

För Danmark angifves nemligen i ett år 1900 utgifvet statistiskt arbete rörande landets näringar,

att Danmarks äggutförsel	1865	var	32,847	tjog,	värda	23,722	kr.
»	1881	»	1,775,000	»	»	1,675,000	»
»	1890	»	6,275,800	»	»	5,719,450	»
»	1898	»	12,000,000	»	»	14,000,000	»
»	1899	»	15,150,000	»	»	16,000,000	»

Af senare uppgifter framgår, att Danmarks äggexport år 1900 haft ett värde af cirka 18 millioner kronor och ansågs 1901 skola uppgå till 20 millioner kronor, samtidigt med att vi Sverige ha ett importöfverskott, som bortför ur landet för ägg mer än tre millioner kronor årligen.

Dessa siffror ådagalägga tydligen, huru efterblifna vi äro i fråga om äggproduktion gent emot såväl Danmark som Norge, och vid närmare granskning finna vi tydligen, att vår tullagstiftning nästan uteslutande är orsaken till detta förhållande. Vi hafva nemligen med tullar belagt nästan alla de hufvudsakliga råmaterial, som äro nödvändiga för äggproduktionen, men deremot låtit den förädlade varan äggen till vårt land införas alldeles tullfritt, med den påföljd, att alla de ansträngningar, som gjorts från våra hushållningssällskap, från föreningar för fjäderfäafvelns befrämjande och från enskilde för utveckling af vår äggproduktion, icke kunnat krönas med någon betydande framgång. Att sätta en näring, som är naturlig för landet, i denna ställning, tror jag knappast kan gillas ens ur frihandelssynpunkt.

Vi hafva visserligen några fodermedel, som till oss få införas tullfritt, nemligen kli och oljekakor, samt hafva inhemsk hafre billig. Men oljekakor kunna icke användas till utfodring af höns, och kli och hafre blott till en mindre del, hvaremot de hufvudsakliga födoämnen, som måste användas för höns, äro hvete, korn och majs. För produktion af 10 kilo (cirka 8 tjog) ägg beräknas, att man bör använda 30 kilo af sistnämnda sädeslag; dessa 30 kilo draga en tull af en kr. 11 öre eller 11 öre för hvarje kilo producerade ägg.

En hönsgård, som kan producera t. ex. 3,000 kilo ägg per år, är för denna produktion underkastad en extra beskattning i tull för den råvara i spanmål, den behöfver använda, å ej mindre än 330 kronor, hvilken beskattning konkurrenten i Danmark alldeles undgår; äfven fördyras åtskilliga förbrukningsartiklar för äggproducenten genom industritullar.

Då nu denna tullskatt å råvaran för äggproduktionen ofta nära nog kan uppgå till hela den nettovinst, som kan intagas å denna handtering, så må det icke förundra någon, att fjäderfäskötseln hos oss icke kunnat

vinna någon större utveckling, och att en liten skyddstull för denna näring är högst nödvändig.

Detta har man ock insett i Norge, oaktadt man der har lägre spanmålstullar än hos oss, och der åsatt ägg en införseltull å 20 öre per kilogram med det lyckliga resultat, som här förut angifvits.

Och efter hvad man erfarit i fråga om utvecklingen af äggproduktionen under senare tider såväl i Danmark som Norge, så kan det icke vara tvifvel om att icke äfven vi skulle kunna betydligt uppdrifva denna näring, om vi stälde förutsättningarna för densamma lika med hvad som är förhållandet i Danmark och Norge; men detta kan med vårt tullsystem icke ske, med mindre än att vi å ägg åsätta en lämplig införseltull.

Väl har angifvits, att nedsättande å eller borttagande af majstullen skulle i hög grad gynna utvecklingen af fjäderfäskötseln, men fördelen häraf skulle enligt mitt förmenande icke blifva synnerligen stor, enär majs vid utfodring af fjäderfä med fördel användes endast vid gödning af utrangerade djur, men icke befordrar äggläggning.

Särskildt vill jag framhålla, hvilken stor vigt möjligheten att bedriva fjäderfäskötsel har för framgången af den nu på dagordningen stående egnahemsfrågan och utvecklingen af de små jordbruken. Jag har nemligen inhemtat, att den stora framgång, de små jordbruken vunnit i Danmark, till mycket stor del är beroende på möjligheten för dem att idka fjäderfäskötsel såsom binäring. Hönsen skötas utan vidare kostnad till största delen af husmännens hustrur och barn och hindra icke, att mannen kan taga främmande arbete under mellantider, då hans lilla jordbruk icke upptar hela hans tid. Det säges ock, att största delen af de 20 millioner, hvilka tillföras landet genom äggexporten, kommer de små jordbrukarne till godo. För utsträckningen af de små jordbruken i Sveriges sydliga och mellersta delar har fjäderfäskötseln en nästan större betydelse än i Danmark, enär detta lands bättre jord och tätare befolkning gör det lättare att der drifva mjölk-hushållning äfven för den, som endast kunna hålla en å två kor; deremot är det å de spridda småbruken och skogstorpen på många ställen i Sverige ofta omöjligt att aflemna mjölk en å två gånger om dagen till något mejeri, men jmförelsevis lätt att aflemna ägg en å två gånger i veckan.

Mot tull å ägg kan icke heller anföras, att dessa äro någon nödvändighetsvara för den fattiges bord, utan kan med skäl sägas, att den bättre konjunktur en tull kan bereda äggproduktionen skall förbättra existensvilkoren för den fattige på landet, och att tullskatten kommer nästan uteslutande att betalas endast af de mera bemedlade.»

Den af herr Söderberg använda motivering skiljer sig icke i hufvudsak från herr Lundells.

Förslag om åsättande af tull å ägg, hvilken vara alltsedan 1850-talet varit tullfri, hafva förekommit vid riksdagarne åren 1885, 1888, 1889, 1890 och 1901. Åren 1888 och 1889 hemstälde bevillningsutskottet om en tullsats af 20 öre för kilogram, hvilken hemställan begge åren afslogs af Första Kammaren, men bifölls af Andra Kammaren. Vid de i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut anställda gemensamma omröstningarna beslöt Riksdagen att bibehålla gällande tullfrihet för ägg. Åren 1885 och 1890 tillstyrkte bevillningsutskottet och beslöt Riksdagen, att ägg fortfarande skulle vara tullfria. Sistlidet år, då en af herr Lundell väckt motion i samma syfte som de nu föreliggande bifallits af Första Kammaren men afslagits af Andra Kammaren, beslöt Riksdagen i gemensam omröstning, som utföll med 187 röster mot 169, att gällande tullfrihet för ägg skulle fortfarande ega bestånd.

Rikets in- och utförsel af ägg under nedannämnda år utvisas af följande från den officiella statistiken hemtade siffror:

Å r	I n f ö r s e l		U t f ö r s e l	
	Stycken	Kronor	Stycken	Kronor
1890.....	1,947,790	58,434	16,049,340	481,480
1891.....	3,784,580	113,537	18,461,880	553,856
1892.....	5,207,790	156,234	15,752,050	472,562
1893.....	5,837,420	175,123	17,227,020	516,811
1894.....	5,364,960	160,949	15,915,250	477,458
1895.....	8,129,845	325,194	14,728,384	589,135
1896.....	10,271,903	410,876	15,979,061	639,162
1897.....	20,133,334	805,333	8,966,755	358,670
1898.....	27,351,910	1,094,076	7,215,942	288,638
1899.....	43,886,346	1,755,454	4,206,192	168,248
1900.....	63,770,209	2,550,808	2,901,060	116,042
1901.....	73,171,000	Uppgift saknas	Uppgift saknas	

På sätt af ofvanstående tabell framgår, har under den tid, tabellen omfattar, införseln af ägg högst betydligt stegrats och utförseln minskats. Den minskade utförseln antyder, att landets egen produktion af ägg i allt större grad tagits i anspråk för att fylla det i jembredd med den stigande välmågan och folkmängden ökade behovet af denna vara; men på samma gång kan man af den oaktadt utförselns aftagande så väsentligt växande

införseln sluta till, att den inhemska produktionen i allt mindre grad förmått fylla behovet. Detta synes utskottet vara en omständighet, värd synnerligt beaktande. Det lider nemligen enligt utskottets förmenande intet tvifvel, att förhållandena i vårt land, åtminstone i vissa delar, väl egna sig för hönskötsel och produktion af ägg, och att därför landet skulle kunna frambringa åtminstone största delen af sitt behof utaf denna vara, helst som på senare tid ett allt lifligare intresse för ifrågavarande näringsgren på flera orter kunnat förmärkas; men då detta oaktadt den inhemska produktionen visat sig mer och mer otillräcklig och införseln i samma mån ökats, måste orsaken härtill sökas i en öfvermäktig konkurrens från utlandet. Då de viktigaste af de foderämnen, som egna sig för produktionen af ägg, här i landet stå i högre pris än i de länder, från hvilka större delen af införseln till Sverige eger rum, är det naturligt att, äfven med all omtanke, den inhemska äggproduktionen skall ligga under i konkurrensen med dessa länders och därför icke nå den utveckling, som eljest vore möjlig. En måttlig införselafgift å ägg skulle deremot skydda mot denna konkurrens och inom landet åstadkomma utveckling af fjäderfäkötseln, så att i sinom tid behovet skulle kunna tillgodoses af den inhemska produktionen, drifven såväl i större skala som äfven i det mindre jordbruket, för hvilket frambringandet af ägg är en naturlig och lämplig binäring. Utskottet anser fördenskull, att tullafgift bör åsättas denna vara, i hvilket afseende den af motionärerna föreslagna tullsatsen synes utskottet lämplig.

Hvad beträffar det af herr Söderberg framställda förslaget, att tullsatsen måtte träda i kraft så snart ske kan, hvilket förslag väl torde få anses innebära en framställning om tullens inträdande redan under innevarande år, får utskottet, då det synes utskottet lämpligt, att ifrågavarande tull snarast möjligt vinner tillämpning, förorda bifall till sagda förslag på nyss antydt sätt.

På grund af hvad sålunda anförts, hemställer utskottet:

2:o) att ägg måtte åsättas en tullsats af 20 öre för kilogram; och

3:o) att, för den händelse tull åsättes ägg, Riksdagen jemväl måtte besluta, att denna tull skall såsom tilläggsafgift till nu gällande tulltaxa jemväl innevarande år utgöras från den tid, som af Kongl. Maj:t bestämmes, samt i skrifvelse till Kongl. Maj:t, jemte öfverlemnande af sitt sålunda fattade beslut, anhålla, det Kongl. Maj:t ville, så fort ske kunde, förordna om beslutets trädande i kraft.

Vidkommande motionärernas hemställan, att tullavgiften måtte beräknas efter nettovikten och att för emballaget afdrag af tio procent måtte göras, torde något utskottets yttrande i detta afseende icke för det närvarande erfordras, då bestämmelser om taraafdrag icke finnas intagna i tulltaxan och något skäl att i förevarande fall frångå denna regel icke synes förefinnas. Skulle emellertid Riksdagen besluta att belägga ägg med införselavgift, torde den bestämmelse om taraafdrag vid tullbehandling af ägg, som i sådan händelse blifver erforderlig, böra intagas i den taratariff, hvartill, i anledning af Riksdagens nästlidet år aflåtna skrifvelse till Kongl. Maj:t, förslag vid innevarande riksdag lärt vara att förvänta; kommande utskottet, under nyssnämnda förutsättning, att vid behandlingen af berörda förslag taga under ompröfning, huru stort taraafdrag vid tullbehandling af ägg må kunna medgifvas, och till Riksdagen inkomma med förslag i sådant afseende; hvilket utskottet härmed får för Riksdagen

4:o) anmäla.

Stockholm den 5 februari 1902.

På bevillningsutskottets vägnar:

H. CAVALLI.

Reservationer:

vid punkten 1:o)

af herr friherre *Klingspor*;

samt af herrar *Weinberg* och *Bergendahl*, mot motiveringen;

vid punkten 2:o):

af herr *Fredholm*;

af herrar *Brodin*, *J. Bromée*, *Meyer*, *G. Jansson*, *Lundström*, *O. A. Ericsson* och *Hedgren*, hvilka anfört:

Af de från den officiella statistiken hemtade siffror, som finnas angifna i detta betänkande, framgår att under tidsperioden 1890—1901 värdet af ett tjog ägg ökats från 60 till 80 öre, således med $33\frac{1}{3}$ %, och då produktionskostnaderna under nämnda period icke ökats genom någon afsevärd tullförhöjning å de foderämnen, som vid äggproduktion företrädesvis användas, kunna vi icke af den omständigheten att importen ökats men exporten minskats draga den slutsats, att det icke skulle löna sig att här i landet producera ägg, eller att utländsk konkurrens skulle omöjliggöra sådant.

Vid sistlidet års riksdag uttalade ock bevillningsutskottet nästan enhälligt såsom sin åsigt, att den ökade importen och minskade exporten antagligen vore följden af en af de goda åren framkallad ökad konsumtionsförmåga, och tydligt är att densamma icke bevisar att den inhemska äggproduktionen minskats.

Det enda som bevisas af de åberopade statistiska siffrorna är att produktionen inom landet icke kunnat hålla jemna steg med konsumtionen; men, med stöd af hvad vi förut anfört, anse vi oss vara berättigade antaga, att detta icke är en följd af utländsk konkurrens utan snarare härör från bristande företagsamhet eller obenägenhet att utföra det besvärliga och tidsödande arbete, som rationel skötsel af en hönsgård kräfver.

Äggproduktionen torde således icke behöfva något tullunderstöd, och allraminst torde en så hög tullsats som den föreslagna böra ifrågakomma, då den, oberäknadt tullen på emballaget, motsvarar icke mindre än 30 % af det värde, som i den officiella statistiken är beräknadt för artikeln ägg.

Härtill kommer dessutom det, att vi under nuvarande förhållanden, då en mycket tung skattebörd för det allmännas bästa måste påläggas de

skattskyldige, icke anse det vara rätt eller rimligt att derjemte beskatta den stora allmänheten till förmån för enskilda äggproducenter, och hemställa vi därför,

att Riksdagen måtte besluta, att gällande tullfrihet för ägg skall bibehållas.

vid punkten 3:o):

af herrar *Fredholm, J. Bromée, Meyer, G. Jansson och Hedgren.*

Härjemte hafva herrar *Lithander* och *Bergendahl* begärt få antecknadt, att de icke deltagit, den förstnämnde i behandlingen af de i detta betänkande omförmälda frågor, och den sistnämnde i behandlingen af punkterna 2:o), 3:o) och 4:o) i betänkandet.
